

• FØROYA • SOCIAL-DEMOKRAT

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BRÓÐURSKAPUR

Nr. 45.

Lýsingarprisur fyri petitreglu: 30 øyr. á forsiðuni,
20 øyr. á 3. og 4. síðu. Við stórra lýsingum fæst
avsláttur í prisinum.

Tírsdag hin 10. novembir 1931.

Kostar kr. 1,50 fjórðingsárið + Porto. Blaðið
verður bílagt á posthúsinum, brævasvarstøðum
og skrivstovuni. Telf. 143.

5. árg.

Tandlæge BREND
traffes 11-5. Telf. 114.Vindeygir, hurðar og listar
Gott og billigt arbejdi.
Hugo Øster's Maskinsniðkari,
Tlf. 216. Tórshavn. Tlf. 216.

Búnaðarskúlamálið á Løgtingi 1931.

Málið til „viðgerðar“ í
Løgtingsins búnaðarnevnd.Nevndarformaðurin í kova við
sambandsins formanni í vinar-
ligari semju um málið.Ætlar formaðurin í búnaðarnevnd
Løgtingsins í 1931 aftur at biðja
ríkisstýrið ganga ímóti Løgtingsins
samtykt?Í miðvikudags «Krossi» erpar
»formaðurin fyri Løgtingsins
búnaðarnevnd í 1931« sær av,
at Løgtingið í 1932 stendur óheft
í búnaðarskúlaspurninginum.Táð hesin formaður nú leypur
sum »kella upp úr hovdatrøge« í
búnaðarskúlamálinum, brýggj-
andi seg sekti um Løgtingsins
samtyktir, so kann tað hava sín
týðning í stultum at siga, hvussu
formaðurin mól kringum búnaðarskúlamálið sum »hundur
um heitan greyte í allari ting-
setuni.Málið kom tíðliga í tingsetuni
í nevnd. Og hóast tað ofta var
kravt til viðgerðar í nevndini,
so fekkst lítið og einki annað
fram, enn ein upplestur av
ollum tí skrivliga, ið lá frammi
í málinum. So skuldi nevndar-
limirnir samráðast við sínar
flokkar.Meðan javnaðarmenn og sam-
bandsmenn skjótt komu á samt,
so segði formaðurin ferð eftir
ferð málið ikki at vera liðugt í
flokki sínum. Táð leið at enda
í tingsetuni, kom eg til nevndar-
fund ein morgun, og tá sigur
formaðurin, at hann ætlaði at
halda »avsluttandi máli« nú. Eg
var ikki lítið bylsin, tí hitt stóra
málið, búnaðarskúlamálið, hevði
enn ikki verið reiðiliga til við-
gerðar, aftaná at flokkarnir vóru
hoyrdir, og eg spurdi tí eftir hes-
um máli. Formaðurin svaraði tá
soleiðis: »Vit koma onga leið
við búnaðarskúlamálinum í ár,
tí nú er so seint. Og eg havi
tosað við Andrass Sámalsson
um hetta, og vit eru báðir
kommir ásamt um at útseta
málið.«

AKTIESELSKABET

BALSLEV & GOOS

TELF. 20 & 237 THORSHAVN TELF. 20 & 237

Trælast en gros & en detail.

Stort Lager
af alle Bygningsmaterialer.

Svearíkis javnaðarflokkur 50 ár.

6. novembir í ár hevði javnaðarflokkurin í Svearíki 50 árs føðingardag. Flokkurin
er grundlagdur av Aug. Palm og Axel Danielsson, og mestu stuðul flokksins og hin
mest kendt í veraldarpolitikkinum var Hjalmar Branting.Á myndini omanfyri sæst Hjalmar Branting uttast til høgru. Hinir báðir eru
Stauning, formaður fyri danska javnaðarflokkinum, og Thomas, ið er presidentur fyri
arbeiðaraskrivstovuni í Genève.Eg svaraði tá, at eg aftur
mátti talað við okkara mennu
um málið, sum tað nú var
komið at leggja fyri, og eiga
rætt til at seta framminni-
lutaálit og uppskot.Scinri kunnigjordi eg í nevnd-
ini okkara stóðu við áliti og
uppskoti. Táð málið kom í
salin til viðgerðar, var einki orð
sagt um hetta stóra mál útyvir
tað, ið minniluturin bar fram.Okkara uppskot eru samtykt,
og Løgtingið er bundið av sam-
tyktini. Fyri tað kann jú for-
maðurin fyri búnaðarnevnd
Løgtingsins skriva til ríkisstýrið
um at arbeida ímóti Løgtingsins
samtykt í hesum máli, eins og
hann fyrr hevur gjørt — og tað
kundi líkist honum, at doma
eftir tí hann skrivir í »Krossi«.M. S. Viðstein,
limur av Løgtingsins
búnaðarnevnd 1931.

Kapitalur, kapitalistar og kapitalisma.

Hvat er kapitalur?
Eru kapitalistar í Føroyum?
„Alles Kamp mod alle“.Í hesum døgum verður nógv
talað og skrivað um kapital,
kapitalistar og kapitalisma í
samband við tær ringu tíðirnar.
Tað kundi tí verið áhugavert at
granska hettar talu við kapital?Tann fyrsti spurningur, ið
kemur at gera seg galdandi, er:
Hvar er kapitalur? hvat mein-
ast í dagligari talu við kapital?
Tað er ikki at ivast í, at be-
greiðið, meiningin, kapitalur og
harav neyðturvuligari fylgjandi
kapitalistar og kapitalisma, er
fyri mongum ein heldur flót-
andi meining; men leita vit til
menn, ið hava starvast við evni
kapitalur, so finna vit eina týð-
ing av meiningini kapitalur.
M. a. hevur Karl Marx fingistnógvi við hettar evni, og sigur
hann m. a. í síni tiltiknu bók
»Kapitalurin« soleiðis um týð-
ingina av meiningini kapitalur:»Historisk fremtræder Kapitalen
overalt overfor Grundejendommen
nærmest i Form af Penge, som
Pengeformue, Købmandskapitalen»
og »Agerkapital. Dog behøver man
ikke noget Tilbageblik paa Kapi-
talens Tilblivelseshistorie for at er-
kende Pengene som dens første
Fremtrædelsesform.«**)Av hesum sæst tað greitt, at
kapitalur júst ikki torvast at
uppfatast sum reinur peningur
í fyrsta umfari, eftirsum Karl
Marx hevur, at kapitalurin
»skyldur« peninginum »dens
første Fremtrædelsesform«. Ka-
pitalur vil alto so siga nakað,
sum kann umsetast til reinan
pening, ella eitt virki, ið hevur
til endamáls at nora um pen-
ingamongdina (skip, fabrikkir
o. s. fr.). Tað vil aftur siga tól,
ið eru roknaði til, at teir út-
latnu peningar skulu koma inn-

*) Ávíst her.

**) Eftir »Socialistene« 1928.

aftur við einum meiravirði. Av
hesum verður tað lætt at fata,
at kapitalur er peningur, ið
settur verður í virkir og tilfikt,
fyri at peningurin kann venda
aftur fleiri, enn tá teir vóru
útgivnir. Tað er tí lætt at fata,
at vit mæta kapitalin í ymiskum
háttum.»At købe for at sælge dyrere sy-
nes vel kun at være en ejendom-
melig Form for en Art af Kapitalen.
Købmandskapitalen», ogsaa den
industrielle Kapital, er Penge, som
forvandler sig til Vare, og ved
Varens Salg forvandler sig tilbage
til flere Penge. I den rentebærende
Kapital fremstiller Cirkulationen sig
afkortet, som Penge, der bliver til
flere Penge.«
(Karl Marx i »Kapitalen«).Hendan peningagongdin er
ikki ókend, og harav leggja vit
merki til, at kapitalurin fyrst
fær nakað virði fyri fjóðina, tá
hann byrjar at virka (um tað
kann tosað um deyðan kapital).
Teir, ið eiga kapitalin, vilja nora
um hann, og tað gerst bert við
at geva pening út fyri at koma
størri innafur, og tað gerst
áleina við at útnýta tey, ið
ongan kapital hava.Nú kunnu fólk siga sum so,
at vit eiga óll kapital, alt sum
hevur virði er kapitalur, fylgi-
liga eru bæði seymikonan og
vellingamaðurin kapitalistar.
Strangt tikið kann tað sjálvandi
trastast um hettar vitenskapiligi-
ani, men í roynd og veru er
meiningin kapitalur ikki so
flótandi sum t. d. meiningin
»eydna«. Eitt er givið, at tann,
ið hevur kapital, er fylgiliga
kapitalistur, og av kapitali og
kapitalistum fylgir sjálvandi
meiningin kapitalisma. Tað kann
— sum fyrr ávíst — verða stríð,
um ein kann rokna seymuma-
skinuuna hjá einari seymukonu
fyri kapital, ella hakan hjá
einum vellingamanni; sæð út
frá einum samfundssjónarmiðið
hava hesi tól sín vissa týðning
í framleiðsluni, men í roynd
og veru er kapitalur ognir, ið nýttar
vera í vinnulivinum, ella sum í
hvort fall kunnu nýtast til frama
fyri vinnulivið, og kapitalistur
er hann, ið ræður yvir so
mongum framleiðslumidum, at
hann er í stand til, beinleiðis
ella umvegis, at nýta ella festa
fólk fyri løn til at arbeida fyri
seg. Hettar fellur væl í lag við
Karl Marx's áskoðan um, at
kapitalisman kemur fram, »hvor
Besidderne af Produktions- og
Levnedsmidlerne forefinder Ar-
bejdere, som sælger sin Arbejds-
kraft«, og soleiðis skilur at,
hvor ið kann kallast kapitalistur
og hvort ikki.Tað er ikki sjáldsamt at hoyra
fólk fora fram, at í Føroyum
eru eingir kapitalistar. Eisini
menn, ið hava góðan ans fyri
kapitalismuni og hennara fylg-
um, vilja vera við, at kapitalistar
ikki eru nú, teir vóru fyrr; men
nú eru teir burtur. Taka vit
Karl Marx's orð uppaftur um,
at kapitalisman »optræder over-
alt i Form af Penge — hvor
der findes Arbejdere, som sæl-
ger sin Arbejdskraft«, so kemst
ikki undan, at kapitalisman er

*) Ávíst her.